

Remissvar - Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85)

Ert diarienummer: LI2025/01327.

Sammanfattning

Region Sörmland välkomnar utredningens helhetssyn på en samlad territoriell utvecklingspolitik och framhåller vikten av tydliga mål, ansvarsfördelning och styrning mellan statliga myndigheter, inklusive länsstyrelser och regioner. Regionen ser positivt på att ge regionerna ett förtydligat uppdrag i det regionala utvecklingsarbetet men betonar behovet av flexibilitet och hänsyn till olika geografiska förutsättningar och funktionella kopplingar. Region Sörmland lyfter särskilt fram betydelsen av flerpартssamverkan – både mellan staten, regioner, näringsliv, akademi och civilsamhället samt i storregionala samarbeten. Även vikten av att stärka kopplingarna mellan regional utveckling, landsbygds politik och andra sektorsområden som näringsliv, utbildning, infrastruktur, hälsofrågor och hållbar stadsutveckling betonas.

Region Sörmland betonar även behovet av en tydligare nationell samordning av EU:s strukturfonder och regionalpolitik samt vikten av att indikatorer och ett samlat uppföljningssystem utvecklas i dialog med regionerna för att främja lärande och anpassning. Gällande landsbygdsperspektivet anser regionen att det redan idag är en central del av det regionala utvecklingsarbetet men kan ytterligare synliggöras och stärkas inom bland annat arbetet med livsmedelsförsörjning, besöksnäring, beredskapsfrågor och kollektivtrafik.

Regionen stödjer bedömningen om en gemensam politik för regional utveckling och landsbygdsutveckling där landsbygdernas särskilda förutsättningar ges större utrymme, men framhåller samtidigt behovet av långsiktigt statligt stöd och fleråriga finansieringsramar. Slutligen understryker Region Sörmland vikten av regionalt självstyre, demokratiskt förankrade processer och en territoriell rättvisa i resursfördelningen för att främja hållbar utveckling i hela landet.

Region Sörmlands yttrande

Region Sörmland välkomnar utredningens helhetssyn och ansats. Det är positivt att utredningen tydligt identifierar behovet av en samlad, territoriell utvecklingspolitik som förtydligar målsättning och ansvarsfördelning gällande regional utveckling och landsbygdspolitik.

Utredningens inriktning lägger stor vikt på landsbygdspolitik samt dess utmaningar och kopplingar till andra politikområden. Region Sörmland framhåller att andra politik- och sektorsområden bör få större beaktande i den fortsatta utredningen, exempelvis hållbar stadsutveckling och dess kopplingar och beroenden till regional och landsbygdsutveckling.

Region Sörmland ser också fram emot en tydligare koppling till regeringsuppdraget gällande myndighetsstöd om strategisk planering i det regionala utvecklingsarbetet (LI2024/01013) med konkreta inspel och beaktande i slutbetänkandet.

1 Författningsförslag

Region Sörmland ser positivt på förtydligandet i författningsförslaget avseende 9§ lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar. Dock bör betonas att civila sektorns aktörer i många fall har begränsade resurser vilket kan hindra en bärkraftig samverkan trots att engagemang och vilja finns.

5 En sammanhållen territoriell politik kräver tydligare ansvarsfördelning och styrning

5.1 Utgångspunkter för en sammanhållen territoriell politik

Region Sörmland välkomnar att den framtida politiken ska bygga på lokal och regional förankring och ta hänsyn till olika geografiska förutsättningar. Region Sörmland instämmer i utredarens resonemang om vikten av att balansera mellan en politik som verkar kompensatoriskt för en territoriell sammanhållning och en som fokuserar på enskilda läns förutsättningar för att uppnå hållbar regional utveckling.

5.2 Målen för den territoriella politiken behöver bli tydligare

Region Sörmland stödjer bedömningen om behovet av tydligare mål och ansvarsfördelning inom den territoriella politiken vilket är av särskild vikt i det regionala utvecklingsuppdraget och avgränsningen mot statliga myndigheter, inklusive Länsstyrelsen. Ett förtydligande i styrningen måste

dock lämna flexibilitet och utrymme för regionernas självstyre, specifika territoriella förutsättningar och behov.

Gällande rumslig planering kan ansvaret förtydligas genom en komplettering i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar genom förslagsvis följande lydelse:

En region ska, med utgångspunkt från platsspecifika förutsättningar och med beaktande av funktionella kopplingar såväl inom som utanför länets gränser, redovisa ett rumsligt perspektiv på den regionala utvecklingsstrategin.

5.4 Uppföljning och utvärdering av politikens insatser finns men helhetsbild saknas

Regionen stödjer förslaget om behovet av en sammanhållen systematisk analys och verksamhetslogik med nationell samordning, men understryker att regionerna måste involveras i utformning, inriktning och nyttiggörande med ett tydligt hållbarhetsperspektiv. Uppföljningssystemet bör främja lärande och anpassning på regional nivå där ansvarig myndighet samordnar och faciliterar uppföljningen och inte enbart fungerar som statlig kontrollfunktion. Indikatorer bör utvecklas i dialog mellan nationell nivå och regionerna, och metodutvecklingen för uppföljning och lärande bör ske i nära samverkan med dessa.

6 En ny territoriell politik kräver samverkan

6.3 Ett samverkande system för utveckling

Med hänsyn till rumslig planering, men även utifrån andra sektorsområden, vill Region Sörmland lyfta vikten av storregional samverkan. Denna samverkan sker redan idag inom ett flertal tematiska områden såsom innovation och smart specialisering, regionala strukturfondsprogram, kompetensförsörjning, infrastruktur- och strategisk samhällsplanering samt storregional kollektivtrafik och på flera nivåer.

Trots att regioner, i mer formell bemärkelse, inte väljer att använda sig av regionala utvecklingsstrategier som samlar det regionala utvecklingsarbetet över flera än ett län, vilket påpekas i delbetänkandet, sker en stark och effektiv tvärssektoriell samverkan med andra, ofta angränsande, regioner och aktörer.

Flera av Sörmlands kommuner har landsbygder och småorter som står inför strukturella utmaningar, och regionen vill betona att en territoriell rättvisa måste konkretiseras i en platsbaserad och behovsanpassad resursfördelning med hänsyn till olika geografiska förutsättningar och präglad av flexibilitet inom regionens utvecklingsarbete. Vidare framhålls vikten av att regionen förblir en politiskt styrd aktör med legitimitet, då den demokratiska förankringen och det regionala självstyret är avgörande.

Utifrån EU och internationell kontext är denna samverkan helt avgörande för stärkt konkurrenskraft, grön omställning samt säkerhets- och beredskapsfrågor som i slutändan gynnar hela Sveriges utveckling, både landsbygder, tätorter och städer. Därmed anses viss asymmetri i ansvarsfördelning utifrån olika regionala förutsättningar och funktionalitet inte enbart som en svaghet utan även som en möjlighet där föregångsregioner, inom olika sektorsområden, kan främja angränsade regioners utveckling genom stark storregional samverkan.

Gällande en effektiv samverkan med statens myndigheter bör nämnas att statlig närvaro på regional nivå som säkerställer tillgänglighet och likvärdighet i hela Sverige är en viktig förutsättning.

EU:s sammanhållningspolitik, dvs EU:s regionalpolitik, lyfts fram som ett viktigt verktyg för regional utveckling. Territoriell sammanhållning är ett mål för Europeiska unionen som infördes genom fördraget om Europeiska unionen (artikel 3, EU-fördraget). Den innebär att unionen ska främja en välavvägd och harmonisk territoriell utveckling mellan och inom länder, regioner, städer och kommuner samt trygga en framtid för alla platser och människor i Europa baserat på den territoriella mångfalden och subsidiaritet.

Region Sörmland betonar behovet av en bättre nationell samordning mellan EU:s strukturfonder och regional politik, samt tydligare kopplingar till näringspolitik, utbildning, infrastruktur, hälsofrågor och inte minst landsbygdspolitik, då dessa påverkar regionens utvecklingskapacitet. Vid en sammanslagning av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitik till ett område bör detta särskilt beaktas. Arbetet bör ske i en tydlig dialog med den regionala och kommunala nivån med flernivåsamverkan som utgångspunkt för en territoriell politik som främjar effektiv och ändamålsenlig EU-finansiering med tydliga kopplingar till nationella sektorsområden.

6.4 Tydligare regler om samråd i lagen om regionalt utvecklingsansvar

Region Sörmland stödjer utredningens förtydligande gällande civilsamhällets roll och potential till att bidra i det regionala utvecklingsarbetet. Samråd och samverkan med det civila samhällets organisationer ingår redan idag som en given del i regionens verksamhet, inte minst utifrån ett platsbaserat utvecklingsarbete.

7 Regional utvecklingspolitik och landsbygdspolitik – ett eller två politikområden?

Region Sörmland har i samverkan med övriga regioner i Östra Mellansverige och andra svenska regioner bidragit med inspel till utredningen gällande olika frågeställningar om landsbygdsperspektivet i det regionala utvecklingsarbetet. Gemensamt för alla regioners inspel är att landsbygdsperspektivet ses som en integrerad del i regionala utvecklingsarbetet och ingår därav i ett flertal regionala styrdokument såsom regionala utvecklingsstrategier, näringslivsstrategier och regionala serviceprogram. I det sistnämnda är landsbygdsperspektivet särskilt centralt utifrån stödet för kommersiell service.

7.2 Landsbygdernas särskildheter ger motiv för politik och insatser

Region Sörmland vill förtydliga att landsbygdsperspektivet ytterligare kan synliggöras och stärkas i det regionala utvecklingsuppdraget där potential ses inom arbetet med livsmedelsförsörjning, utveckling av besöksnäringen, kust- och skärgårdsutveckling, samverkan med Leadergrupperna samt i beredskapsfrågor och synergier med verksamheter inom hälso- och sjukvård samt kollektivtrafik, för att nämna några exempel.

7.5 Fördelarna med ett gemensamt politikområde ser ut att överväga

Region Sörmland stödjer utredningens bedömning om att landsbygdernas förutsättningar och behov behöver få större utrymme i såväl den nationella som regionala politiken där en väg att gå kan vara en ny gemensam politik för regional utveckling och landsbygdsutveckling där landsbygdssdimensionen tydliggörs.

Region Sörmland vill dock betona vikten av ett stärkt långsiktigt statligt stöd, utifrån en tydlig fördelningsnyckel, vilket säkerställer en långsiktig territoriell och hållbar regional utveckling med ett tydligt landsbygdsperspektiv. Långsiktiga finansieringsramar är även en viktig förutsättning för att förverkliga EU:s sammanhållningspolitik.

Handläggare
Tim Lux
Strategi och analys
Hållbar Regional Utveckling

Datum
2025-07-02

Dokumentnummer
RS-LED25-1411-2

Regionerna behöver ges mandat för planering och genomförande i relation till de insatsområden som regeringen prioriterar för att klara de kraven på samverkan och kontinuitet i det regionala utvecklingsuppdraget.

Region Sörmland ser fram emot att bidra med inspel i utredningens fortsatta process.

REGION SÖRMLAND

Christoffer Öqvist (M)
Regionstyrelsens ordförande

Magnus Johansson
Regiondirektör